

„ДВЕ ДУШИ” - ЯВОРОВ

(анализ)

Епохата на следосвободенската литература насочва вниманието на „новите” творци към различни от досегашните проблеми. Народът е обсебен от мания за бързо и лесно забогатяване, а излъганите очаквания спрямо идеалистичната представа за освобождението измества личностните качества на заден план. Липсата на какъвто и да било духовен живот тревожи поетите на новото време, които се стремят да създадат една по-качествена и конкурентна на европейската литература. Новата литература се обръща към вътрешния свят на човека - неговите мисли, чувства, копнения, падения. Като част от кръга „Мисъл” Яворов неуморно и безспирно се вглежда в душата на индивида, търсейки най-потайните и кътчета. Творбите му често са отражение на неговата душевност, а онази, която най-добре разкрива интимния му свят и стихотворението „Две души”. Емблематичната му творба преплита в себе си двете крайности на неговото съществуване.

Поемата съчетава в себе си двете пламенни, но взаимно изключващи се състояния на душата - на ангела и демона. Лирическият говорител е разкъсван от избора, който трябва да направи между доброто и злото. Душата му е изгаряна от неспособността му да преоткрие себе си. Изповедта му е белязана от пламъци и пепел, резултат от „раздвоя неснасна”.

*Аз не живея: аз горя. Непримирими
в гърдите ми се борят две души:
душата на ангел и демон. В гърдите ми
те пламъци душат и плам ме суши.*

Изповедта на лирическия герой е поднесена с облекчение, но и с безпомощност. Той смело признава за двете същества в него - ангелът и демонът от дълго водят тази битка в душата му, която бавно го погубва. Двоумението му на чия страна да застане „суши” душата му. Той не живее, а гори. Глаголът още по-силно подчертава неговата раздвоеност. А изходът от този вековен двубой между доброто и злото е твърде неопределен, за да вдъхне сили на героя. Той е в безизходица, а безпомощността му засилва страданията, които изпитва.

Раздвоението на личността му излиза извън пределите на интровертния му свят. Всяко негово действие е белязано от двустранната битка:

*И пламва двоен пламък, дето се докосна
и в камънт аз чуя две сърца ...*

В лирическия герой съжителстват две твърде различни същества, всяко искащо надмощие. Азът е объркан и не знае как да се отскубне от смъртоносната хватка на избора си.

Не е случаен изборът на огъня като средство за илюстрация на душевните терзания. Силата на тази природна стихия връхлита и личността. Изпепеляващите

пламъци оставят единствено пепел след себе си, но не и отговор на въпроса на чия страна да застане, срещу кого да се сражава - ангела или демона.

Изходът от този епически двубой е непосилна загадка за лирически аз. За него няма бъдеще, само минало от пепел и настояще от пламъци. Той е неразбран и отритнат: *„Навсякъде сявга раздвоя несна/и чезнещи в пепел враждебни лица.“* И като светлина в края на тунела единственото решение за него остава смъртта.

Нежната прегръдка на смъртния сън ще го избави от неговото душевно лутане. Единствено тя ще прекрати двоумението му. Тя ще му донесе вечния мир, за който копнее от толкова дълго време. Смъртта е неговото спасение. Така или иначе лирическият говорител е обречен: *„Аз сам не живея - горя!“* Колкото по-скоро дойде часът на неговата смърт, толкова по-скоро ще приключи *„раздвоя несна“*. Единственото, което ще остане след него е *„пепел из тъмен безкрай“*. Това е следата му - пепелта, символ на душевните му терзания в изстрадалото му съществуване, и въпреки всичко символ на невъзможността да преоткрие себе си, защото е невъзможно за него да избере ангела или демона.

И колко общочовешко звучи заключението на творбата *„Две души“*, защото във всеки се води същата душевна борба между доброто и злото. Същата раздвоеност се забелязва във всяка една човешка душа. Всички ние сме изгаряни от изпепеляващите удари на душевните ни терзания. Затова и Яворовата творба звучи актуално и днес - и ние не живеем, и ние горим, и се молим един ден да дойде края на нашето раздвоение.